

ՆՈՒԻՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

3. Նուիրապետութեան հաստատութիւն
'ի Քրիստոս:

Ի լրումն ժամանակի ըստ
կանխասացութեան մարգարէից՝ աշխարհի
Փրկիչն երեւեցաւ եւ մարդկան դարաւոր
ակնկալութեան համեմատ Երկնից արքայութեան
հիմունքը դրաւ, որոյ միջոցաւ աղամային
մեղօք վարակեալ ազգք մարդկան վերստին
աստուածային շնորհաց պիտի արժանանային.
'ի մի քան՝ Քրիստոս էր այն անձն գորմէ
ըսուեցաւ Արքահամու թէ "Ի գաւակի բում
օրհնեցին ամենայն ազգք երկրի". եւ 'ի
նմանէ հաստատեալ Եկեղեցին՝ այդ օրհնութեան
միջոցն ու փրկութեան ապաւենն: Հրաշալի
կերպիւ 'ի Սուրբ Կուսէն ծնանելով եւ մինչեւ
երեսներորդ տարին առանձնութեան մէջ
մնալով՝ ապա սկսաւ իւր փրկագործ
ունորէնութիւնները մկրտմամբ 'ի Յորդա-
նան. երկու եւ կէս տարի քարոզեց, մխիթարեց,
բժշկեց եւ ամէն կերպիւ արդարացոյց
Յովհաննու քարոզութիւնը՝ թէ "Մերձեալ է
արքայութիւն երկնից": Հրէից ազգն ու երկիրն
Մեսիական արքայութեան խանձարուրն ու
կրթարանն էր. այն երկրի մէջ ցանեց
Աւետարանի առաջին սերմերը. անդ կատարեց
փրկութեան մեծ պատարագն. նա ինքն այն
ազգէն ծնաւ եւ իւր այգեստանի առաջին
մշակները նոյն ազգի գաւակներէն ընտրեց եւ
կրթեց որ երթան յետոյ մանանխի հատի
նման ռստեր արձակեն մինչեւ 'ի ծագս
աշխարհի: Քրիստոսի Եկեղեցին լոկ
վարդապետութեան կրօն չէր. որ միայն
ուսուցանելով եւ ուսանելով յարատեւէր. նա
գերբնական գորութեան եւ հոգեւոր շնորհաց
մթերանոց էր. հետեւաբար Քրիստոս մի
այնպիսի միջոց հնարեց որ մինչեւ ի վախճան
ժամանակի գերբնական հոգեւոր գորութիւն
եւ շնորհք իւր Եկեղեցւոյ մէջէն չ'պակսին.
ուստի իւր համամիտ հետեւողներէն
երկոտասան մարդ ընտրեց որք ոչ աշխարհային
իմաստութեամբ կրնային պարծիլ, ոչ ալ
քաղաքական եւ ընկերային բարձր դիրք մը
ունէին. իրենց միակ հարստութիւնն էր

անդրդուելի հաւատք եւ որդիական սէր ու
վստահութիւն զոր ունէին առ Վարդապետն
իրեանց. եւ այս ալ լի քաւական էր զիրենց
Եկեղեցւոյ առաջին մշակներ եւ հիմնադիրներ
դարձնելու համար: Ղուկաս աւետարանիչը կը
պատմէ (Ձ. 12 եւայլն), թէ Յիսուս երկոտասան
Առաքելոց ընտրութենէն յառաջ "Ել 'ի լեռն
կալ յաղօթս եւ հանէր զգիշերն ի գլուխ
յաղօթսն Աստուծոյ": Ո՛րքան մեծ էր
առաջիկայ ձեռնարկութիւն, որոյ համար
այսպիսի ահաւոր պատրաստութիւն կը տեսնէ
եւ ամբողջ գիշերն աղօթելու պէտքը կ'զգայ՝
Որդի Աստուծոյ լինելով հանդերձ: Միւս
առաւօտն լեռնէն իջնալով՝ վարը իրեն սպասող
աշակերտներէն տասներկուսը կ'ընտրէ եւ
Առաքեալ կը կոչէ, եւ յետ այսորիկ սոքա որ
արդէն քաւական ժամանակէ հետէ հետեւելու
եւ աշակերտելու յօժարութիւն յայտնած էին՝
Քրիստոսի մշտնջենական հետեւողք եւ մտերիմք
կը լինին, առանձին կերպով Մեսիական
արքայութեան պատգամներու եւ
խորհուրդներու մէջ կը վարժուին ու կրթուէին
քանի եւ գործով, եւ հաստատուելիք Եկեղեցւոյ
էական շնորհաց եւ իշխանութեանց անօք եւ
ընդունարանք կը դառնան, որ շնորհներն ու
իշխանութիւններն հետզհետէ տուաւ նոցա:
Այս միայն Կոչումն էր նման քաւանայական
կոչման արարողութեան: Առաքեալ
անուանելու պատճառը Քրիստոս իւր
քաւանայապետական մեծ աղօթքին մէջ կու
տայ ասելով՝ "Որպէս զիս առաքեցք յաշխարհ,
եւ ես առաքեցի զնոսս յաշխարհ" (Յովհ. ԺԷ.
18):

Իսկ Առաքելութեան լիակատար
իշխանութիւնը շնորհեց երկոտասանից 'ի
յերկինս վերանալէն քիչ յառաջ, երբ այդ
կրկին առաքելութեան նոյնութիւնը աւելի
որոշ կերպիւ հռչակեց՝ ասելով, "Տուաւ ինձ
ամենայն իշխանութիւն յերկինս եւ յերկրի,
որպէս առաքեաց զիս Հայր իմ եւ ես առաքեմ
զձեզ: Գնացէ՛ք այսուհետեւ աշակերտեցէ՛ք
զամենայն հեթանոսս. մկրտեցէ՛ք զնոսս յանուն
Հոր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ": Միանգամայն

յանձնեց նոցա մարդոց վերայ դատելու պաշտօնն, եւ իշխանութիւն կապելոյ եւ արձակելոյ^(*):

Իրենց հրամայեալ էր ամենուրեք ուսուցանել, մկրտել, եկեղեցիս հաստատել, կապել եւ արձակել, մեղք թողուլ կամ՝ պահել: Արդէն յառաջագոյն պատուիրած էր որ եթէ մէկը եկեղեցւոյն չը լսէ, "եղիցի իբրեւ զհեթանոսն եւ զմաքաւոր" (Մատթ. ԺԸ 17). այսինքն եկեղեցւոյ հաղորդակցութենէն մերժուի: Եւ այս բոլոր իշխանութիւնները գործադրելու համար կը խոստանայ իւր մշտնջենական աջակցութիւնն ասելով, "եւ ահաւասիկ ես ընդ ձեզ եմ գամբնայն աւուրս՝ մինչեւ 'ի կատարած աշխարհի" (Մատթ. ԻԸ 20). խոստում մի որ Առաքելոց աշխարհային կեանքէն կ'անցնի եւ իւրեանց ժառանգաց եւ յաջորդաց կը հասնի: Կը խոստանայ նոցա զՀոգին ճշմարտութեան, որ պիտի պահպանէ զնոսա յամենայն սխալմանց եւ պիտի յաւետ առաջնորդէ նոցա ամենայն ճշմարտութեամբ. հարկաւ նոյն առաջնորդութիւնը պիտի վայելեն նաեւ ամենեքին նոքա, որք Առաքելոց ճշմարիտ ժառանգ եւ յաջորդ են, ոչ թէ միայն անոնց արքունոց, այլ նաեւ անոնց խոնարհութեան եւ ճշմարտասիրութեան: Ահաւասիկ այս էր Մեսիական արքայութեան հաստատագիրն եւ նորա պաշտօնէից իշխանութիւններն ու պարտականութիւններն. իսկ ինքն որոշեց մնալ Գլուխ եկեղեցւոյ եւ գերբնական կերպով 'ի վերուստ հովուել եւ Հոգւոյն Սրբոյ միջոցաւ առաջնորդել: Առաքեալք իրենցմէ ոչ ինչ կրնային գործել, իրենց իշխանութիւնն 'ի Քրիստոսէ էր եւ միայն այդ ընկալեալ որոշ պատուիրանաց համեմատ կարող էին վարուել, որոյ համար պատասխանատու էին առաջի Աստուծոյ (Մատթ. ԻԳ 8-10): "Բայց դուք մի՛ գոհ կոչէ՛ք վարդապետ. զի մի է ձեր ուսուցիչ, եւ ամենեքին դուք եղբարք է՛ք: Եւ հայր մի՛ կոչէ՛ք ձեզ յերկրի, զի ձեր մի է Հայր՝ որ

յերկինսն է: Եւ մի՛ կոչիցի՛ք ուսուցիչք, զի ուսուցիչ ձեր Քրիստոսն է": Որով ասել կ'ուզէ թէ դուք սոսկ գործիք է՛ք 'ի ձեռն միոյ միայնոյ Տեառն եւ Քահանայապետին ձերոյ, որ ամենուրեք եւ յամենայն դարս իւր կամաց համեմատ կը հովուէ եւ կ'առաջնորդէ իւր հօտն, եւ հետեւաբար ձեզմէ մէկը թող չհամարձակի ինքզինքն իբրեւ անկախ եւ ինքնիշխան վարդապետ կամ ուսուցիչ կամ գլուխ եկեղեցւոյ հռչակել եւ այլոց վերայ հայրական իշխանութիւն գործ ածելու հետամուտ լինել, քանի որ դուք (Առաքեալք) ամենեքին ձեր ունեցած շնորհները հաւասարապէս յԱստուծոյ կ'ընդունիք, եւ ամենեքէն ալ հաւասարաբար 'ի Քրիստոս եւ 'ի Հոգին Սուրբ պիտի նայիք խրատու եւ առաջնորդութեան համար, զի "ամենեքին դուք եղբարք է՛ք"^(**):

Ս. Ոսկեբերան Ս. Իգնատիոսի վերայ գրած ներքողեանին մէջ այսպէս կը խօսի Առաքելոց մասին. -- "Որպէս 'ի քնարի քաղում լարք իցեն՝ քայց մի են ձայնակցութեամբ, այնպէս եւ դասք Առաքելոցն ըստ մամուլեան պատկերաց քաժանեալ են 'ի միմեանց, քայց մի է վարդապետութիւնն, զի եւ մի իսկ է հնարագիտութիւն շնորհաց Հոգւոյն սրբոյ որ եռացուցանէ զհոգիս սրբոցն" (Ճառք. էջ 246):

Նախընթաց հետազօտութիւններէն յայտնի է թէ նուիրապետութեան հաստատութիւնն 'ի Քրիստոսէ հետեւեալ գլխաւոր կէտերը կը պարունակէ. --

Նախ՝ Քրիստոս զկնի քաւական ժամանակ Երկնից արքայութեան սերմերը ցանելու Հրէից մէջ եւ քաղմաթիւ ունկընդիր աշակերտներ շահելու, յաւուր միում՝ ասոցմէ տասներկուսն, ընտրեց իբրեւ իւր մշտնջենական հետեւողներ, որք իւր վերանալէն յետոյ Աւետարանի սուրբ պատգամը պիտի տարածէին ընդ ամենայն ծագս աշխարհի եւ եկեղեցւոյ շնորհաց անօրք

(*) Յովհ. Ի. 22. Փշեաց 'ի նոսա եւ ասէ. Առէ՛ք Հոգի Սուրբ. եթէ ումեք թողուցուք զմեղս, թողեալ լիցի նոցա, եւ այլն:

(**) Ասկէ պարզ յայտնի է թէ Հոռովայն եպիսկոպոսի պահանջները որքան անհիմն են եւ ինչպէս բոլորովին հակառակ Քրիստոսի քաղաքութեան եւ

իւր եկեղեցւոյ ոգւոյն, եթէ մինչեւ իսկ իւր Պետրոսի յաջորդ լինելը ընդունուի. քայց յետոյ պիտի տեսնենք որ եւ ոչ իսկ այդպիսի յաջորդութիւն մի Առաքելական աւանդութեան եւ պատմական վաւերութեան համաձայն է:

եւ ընդունարանք պիտի լինէին:

Երկրորդ՝ այս պաշտօնի համաձայն Երկրտասանք ստացան 'ի Քրիստոսէ լիագոր իշխանութիւն Առաքելութեան, ինչպէս ինքն ալ ունէր նոյն իշխանութիւն 'ի Հօրէ, եւ սմին իրի Առաքեալ անունն ստացան, որ կը նշանակէ թէ իւրաքանչիւրն 'ի նոցանէ "Անօր ընտրութեան է՝ կրել զանուն Քրիստոսի առաջի հեթանոսաց եւ թագաւորաց եւ որդւոցն Իսրայելի":

Երրորդ՝ հետեւաբար անոնց առաջին պարտաւորութիւնն էր բարոգել զԱւետարանն գոր բերանացի կերպիւ աւանդած էր նոցա, ինչպէս որ իրենք յետոյ գրաւոր կերպիւ ալ մեզ աւանդեցին, եւ միանգամայն զեկեղեցիս հաստատել՝ մկրտելով զամենայն հաւատացեալս յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ:

Չորրորդ՝ Երկրտասանքն ամենեքին Առաքելութեան համահաւասար պատիւ՝ իշխանութիւն եւ իրաւունք ստացան 'ի Քրիստոսէ, ոչ ոք 'ի նոցանէ մեծութեան՝ գլխաւորութեան կամ բարձրագոյն իշխանութեան իրաւունք ունէր միւսների վերայ. նոքա ամենեքին հաւասարաբար իրեանց իշխանութիւն 'ի Քրիստոսէ առին, եւ հետեւաբար "Մի էր ուսուցիչ նոցա, եւ ամենեքին նոքա եղբարք էին":

Հինգերորդ՝ Քրիստոս էր Երկրտասանից առ հասարակ միակ ուսուցիչն ու վարդապետն, եւ Քրիստոս միայն պիտի մնար Գլուխ Եկեղեցւոյ "զամենայն աւուրս մինչեւ ի կատարած աշխարհի": Իսկ իւր բերանացի կերպիւ ամենեցուն աւանդեալ Աւետարանն ի գերբնական շնորհաց աջակցութիւն ի յերկնից Երկրտասան Առաքելոց իւրաքանչիւրին եւ ամենեցուն առհասարակ եւ հաւասարաբար պիտի առաջնորդէին յայսմ աշխարհի, եւ ի հարկէ միեւնոյն խոստումն Առաքելոց նշմարիտ յաջորդաց տրուած էր ինչպէս տեսանք եւ միեւնոյն օրէնքով ներկայ եւ ապագայ

(շարունակելի)

առաքելական Եկեղեցիք կը կառավարուին եւ պիտի կառավարուին:

Վեցերորդ՝ Երկրտասան Առաքեալք առանձին կերպիւ (փչմամբ 'ի նոսա ըզՀոգին Սուրբ) ստացան իշխանութիւն բարձրագոյն դասաւորութեան յեկեղեցւոյ, որ է իշխանութիւն կապելոյ եւ արձակելոյ, այսինքն Եկեղեցւոյ օրինաց հակառակողն մերժել հաղորդակցութենէ, կամ վերստին ընդունել 'ի նոյն երբ յարմար դատուի: Միեւնոյն կարգէն է մարդոց գործեալ մեղաց համար յանուն Քրիստոսի թողութիւն եւ ներումն շնորհելով՝ արձակել, կամ եթէ այնպէս յարմար դատուի, կապել եւ մեղաւորի վերայ ապաշխարութիւն դնել:

Եօթներորդ՝ այս բոլոր շնորհներն եւ իրաւունքներն ըստ կամաց Աստուծոյ իրագործելու համար եւ Եկեղեցւոյ փրկագործ հաստատութիւնը մշտնջենաւորելու համար մինչեւ 'ի վախճան ժամանակաց Քրիստոս խոստացաւ երկրտասանից ամենեցուն եւ իւրաքանչիւրին հաւասարապէս զՀոգին Սուրբ որ առաջնորդելոց էր նոցա "ամենայն նշմարտութեամբ", ինչպէս որ ալ պարզեց յաւուրն Պենտեկոստէից. եւ առաքեալք եւս նոյն շնորհն հանդերձ վերոյիշեալ բոլոր իրաւասութեամբք եւ իշխանադրութեամբք աւանդեցին. եւ այժմ այն բոլոր Եկեղեցիք որ այդ առաքելական հիման վերայ հաստատուած են եւ նոյն առաքելական խոնարհութեան եւ նշմարտասիրութեան հոգւովն կ'ընթանան, ամենեքին նոքա եւ իւրաքանչիւրն 'ի նոցանէ վերոյիշեալ առաքելական շնորհաց եւ իրաւասութեանց կատարելապէս հաղորդակից են:

Հիմա տեսնենք թէ Առաքեալք այս իրաւունքներն ու իշխանութիւններն ի՞նչպէս ըմբռնեցին եւ ի՞նչպէս գործադրեցին եւ թէ իրեանց յաջորդաց ի՞նչպէս աւանդեցին:

ԹՈՐՈՍ Տ. Ի. ԶՈՒՂԱՅԵՑԻ
1902 Օրացոյց Երուսաղէմ